

Motion till riksdagen

1985/86:570

Jan Erik Wikström m. fl. (fp)

Förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1986/87, m. m. (kompletteringsproposition)
(prop. 1985/86:150)

Varje år sedan 1979/80 har folkhögskolan erhållit särskilda resurser för kurser för arbetslös ungdom (ALU-kurser). För innevarande verksamhetsår 1985/86 rör det sig om en högsta ram på 20000 elevveckor. Utöver detta kan också berörda folkhögskolor erhålla statsbidrag på högst 25000 kr. för de särskilda kostnader som kan uppstå för bl. a. lokaler, material, praktikplanering m. m. som inte täcks genom övriga statsbidragsbestämmelser. Under den senaste sjuårsperioden har därmed ett stort antal folkhögskolor skaffat sig kompetens och erfarenheter inom kursverksamheten för arbetslös ungdom.

ALU-kurserna har visat sig fylla en stor uppgift och berört åtskilliga tusen ungdomar som ej kommit in eller önskat gå på gymnasieskolan och samtidigt ej kunnat erhålla arbeten. Av de utvärderingar som bl. a. gjorts av SÖ framgår att kursdeltagarna i mycket hög utsträckning stimulerats till fortsatta studier och/eller gått bättre rustade ut på arbetsmarknaden och i många fall sedan också erhållit anställning.

Folkhögskolorna har samverkat med både arbetsförmedlingar, kommuner och folkrörelser när det gäller såväl rekryteringen, utbildningsdelen som praktikplaceringarna. Inom exempelvis den s. k. Örebromodellen har folkhögskolekurserna ingått som en viktig komponent.

Värdet av folkhögskolans insatser för arbetslös ungdom har verifierats av bl. a. förra utbildningsministern Lena Hjelm-Wallén som i riksdagen den 19 januari 1984 som svar på fråga 1983/84:266 av Lennart Andersson (s) anförde:

Jag delar Lennart Anderssons uppfattning att folkhögskolornas verksamhet med kurser för arbetslös ungdom har varit framgångsrik. Kurserna har gett många ungdomar motivation för fortsatta studier inom eller utom folkhögskolan och i många fall medverkat till att ungdomarna har fått arbete.

Samma uppfattning har också LO:s ordförande Stig Malm gett uttryck för i sin skrivelse till utbildningsministern den 28 februari 1984 med begäran om ytterligare elevveckor för arbetslöshetskurserna på folkhögskolan. I skrivelsen framhålls bl. a.:

Erfarenheterna visar att folkhögskolan kan genomföra en framgångsrik verksamhet för arbetslösa ungdomar. Med hänsyn till arbetsmarknadsläget är det LO:s mening att ytterligare medel anvisas till denna verksamhet.

I anslagsframställningen för år 1986/87 har SÖ sedan, i likhet med tidigare år, föreslagit att riksdagen skall ge regeringen bemyndigande att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – anslå medel för ALU-kurser.

I proposition 1985/86:100, bil. 10 ansluter sig statsrådet till SÖ:s förslag. Frågan om ALU-kurserna uppmärksammades sedan på ett särskilt sätt av utbildningsutskottet i dess betänkande UbU 1985/86:19. Detta med anledning av flera motioner med förslag om att ALU-kurser med längre studietid än tidigare gällande högst tio veckor skulle få anordnas. Utbildningsutskottet anförde bl. a.:

Riksdagen begär – liksom tidigare år – regeringens bemyndigande att i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar få medge att vissa kurser för arbetslös ungdom anordnas på folkhögskolor samt att få medge särskild beräkning av elevveckor för studerande med särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa som genomgår folkhögskolekurs. Kurser för arbetslös ungdom får omfatta högst tio veckor per kurs. Innevarande budgetår finns en totalram om 20000 elevveckor för sådana kurser.

Enligt motion 1985/86: Ub401 (c) och 1985/86: Ub819 (s) yrkande 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att särskilda kurser vid folkhögskola för arbetslös ungdom skall få anordnas med längre studietid än de högst tio veckor som gäller i dag. Av motionerna framgår inte om de längre kurserna får innebära en ökad ram för detta slag av kurser.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det i vissa fall kan vara motiverat att anordna längre kurser än tio veckor för arbetslös ungdom. Skolöverstyrelsen (SÖ) bör därför få medge att folkhögskola får anordna längre sådan kurs om det finns särskilda pedagogiska eller andra särskilda skäl härför. Förlängningen skall ske inom den ram som givits för kurser av detta slag. Vad utskottet här anför bör riksdagen med anledning av motionerna 1985/86: Ub401 och 1985/86: Ub819 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker att regeringen får de begärda bemyndigandena beträffande kurser för arbetslös ungdom och beräkning av elevveckor för studerande med särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Riksdagen beslutade sedan i enlighet med utskottets förslag.

Mot denna bakgrund är det förvånansvärt att det föredragande statsrådet i proposition 1985/86:150, bil. 4 (kompletteringspropositionen) anför:

Genom det nya systemet för upphandling av utbildning blir det naturligt för länsarbetsnämnderna att vid upphandlingen pröva köp av utbildning från det reguljära utbildningsväsendet. Jag räknar därvid med att sådana särskilda kurser för arbetslösa ungdomar som under en följd av år har fått anordnas av folkhögskolorna, skall kunna upphandlas. En särskild ram för sådana folkhögskolekurser kommer därför inte längre att behövas. Jag har i denna fråga samrått med chefen för utbildningsdepartementet.

Trots tidigare entydiga uttalanden från SÖ, utbildningsutskottet och riksdagen föreslås att folkhögskoleramen för ALU-kurser tas bort samt att länsarbetsnämnderna i stället köper utbildningarna från det reguljära utbildningsväsendet. Beslutar riksdagen i enlighet med propositionens förslag innebär detta i praktiken att folkhögskolorna ej får några som helst realistiska möjligheter att fortsätta med kursverksamheten för arbetslös ungdom. Allt detta i en situation då ett stort antal skolor anställt lärare och påbörjar planeringen

för 1986/87 års ALU-kurser för att kunna ta emot uppskattningsvis 1500–2000 arbetslösa ungdomar.

Mot. 1985/86:570

Inga möjligheter torde heller komma att finnas att fortsätta ALU-kurserna inom den "vanliga" bidragsveckoresursen. Varje enskild folkhögskola har redan en "bidragsveckospärr". Allt pekar också på att totalvolymen på ca 700000 bidragsveckor tas i anspråk såväl innevarande som kommande verksamhetsår.

Folkhögskolan mister en viktig del av sina nuvarande utbildningsuppgifter. Den utbildningskompetens som byggts upp under de senaste sju åren försvinner. Allvarligast är dock att gruppen arbetslösa ungdomar förlorar ett för dem attraktivt utbildningsalternativ. Detta måste ur arbetsmarknads- och utbildningspolitiska perspektiv sett vara ett misstag.

Hemställan

Med hänvisning till detta och med ändring av det aktuella avsnittet om ALU-kurserna i proposition 1985/86:150, bil. 4 hemställer vi

1. att riksdagen beslutar att särskilda kurser för arbetslös ungdom får anordnas vid folkhögskolorna under verksamhetsåret 1986/87 och omfatta högst 20000 elevveckor,
2. att riksdagen beslutar att för sådan särskild kurs skall utgå statsbidrag utan hinder av bestämmelserna i 83§ folkhögskoleförordningen och förordningen om folkhögskolans undervisningsvolym,
3. att riksdagen beslutar att utöver gällande föreskrifter om statsbidrag statsbidrag medges för folkhögskolans faktiska merkostnader i samband med anordnandet av särskild kurs för arbetslös ungdom få utgå med högst 25000 kr. per kurs,
4. att riksdagen beslutar att statsbidrag för särskilda kurser för arbetslös ungdom vid folkhögskolor skall utgå från anslaget Bidrag till driften av folkhögskolor m. m.

Stockholm den 13 maj 1986

Jan-Erik Wikström (fp)

Elver Jonsson (fp)

Per-Arne Aglert (fp)

Carl-Erik Wilson (fp)